

RP 166/2001 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och 10 a § militärunderstödslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bestämmelserna om statsborgen för studielån i lagen om studiestöd ändras så, att kredituppgifterna om en studerande som ansöker om statsborgen för studielån granskas innan borgen beviljas. Det föreslås att bestämmelserna om kapitalisering av räntan på studielån ändras så, att låntagaren betalar en del av räntan redan under studietiden och den förfallna räntan på ett studielån läggs till kapitalet redan under terminen närmast efter den termin studiestödet fås.

Det föreslås att bestämmelserna om ränteunderstöd för studielån ändras så, att bara låntagarens försämrade betalningsförmåga, utan att skälen till denna särskilt utreds, utgör grund för beviljande av ränteunderstöd. Låntagarens genomsnittliga skattepliktiga inkomster under de fyra månaderna före den månad räntan förfaller till betalning skall beaktas när ränteunderstöd beviljas. Maximalt skall räntor som förfallit under högst fem halvårsperioder kunna betalas i ränteunderstöd. Det föreslås att de räntor på studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd som förfaller under tjänstgöringstiden betalas som militärunderstöd enligt militärunderstödslagen. Vidare föreslås att definitionen på make

i lagen om studiestöd förtydligas.

Den föreslagna ändringen av lagen om studiestöd avses träda i kraft den 1 januari 2002. Kredituppgifterna granskas dock första gången när studerande ansöker om statsborgen för läsåret 2002—2003. Bestämmelserna om ränteunderstöd i den upphävda lagen om studiestöd tillämpas ännu på ansökningar om ränteunderstöd för räntor som förfaller till betalning i mars 2002 avseende lån som beviljats med stöd av lagen i fråga, och de nya bestämmelserna om ränteunderstöd i lagen om studiestöd tillämpas sålunda första gången på ansökningar om ränteunderstöd för räntor som förfaller till betalning i september 2002 avseende lån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd. Den studerande skall under studietiden betala en del av räntorna på studielånet avseende de studielån som beviljas första gången för läsåret 2003—2004. Den föreslagna ändringen av militärunderstödslagen avses träda i kraft den 1 juni 2002.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Nuläge	4
1.1. Ökningen av studielånebeloppet som staten skall betala på grund av borgensansvar	4
1.2. Lagstiftning och praxis.....	4
Bestämmelserna om statsborgen för studielån	4
Bestämmelser om och förfarandet avseende statsborgen för studielån och militärunderstöd	5
Bestämmelserna om och förfarandet vid kapitaliseringen av räntorna på studielån.....	6
Bestämmelserna om make och föräldrar i lagen om studiestöd.....	7
1.3. Bedömning av nuläget	7
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	8
2.1. Allmänt	8
2.2. Betydelsen av betalningsstörningar vid beviljande av statsborgen för studielån	9
2.3. Kapitalisering av räntorna på studielån	9
2.4. De nya bestämmelserna om ränteunderstöd	9
2.5. Definition av make och föräldrar	10
3. Propositionens verkningar	10
3.1. Statsekonomiska verkningar	10
3.2. Verkningar för beslut om studiestöd	11
3.3. Verkningar på ekonomin för den som tar studielån.....	11
4. Beredningen av propositionen	12
5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	12
DETALJMOTIVERING.....	13
1. Lagförslagen.....	13
1.1. Lagen om studiestöd	13
1.2. Militärunderstödslagen	16
2. Ikraftträdande.....	16
LAGFÖRSLAGEN.....	17
om ändring av lagen om studiestöd.....	17
om ändring av 10 a § militärunderstödslagen.....	21
BILAGA.....	22

PARALLELLTEXTER.....	22
om ändring av lagen om studiestöd.....	22
om ändring av 10 a § militärunderstödslagen.....	29

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Ökningen av studielånebeloppet som staten skall betala på grund av borgensansvar

Studielånebeloppet som staten på grund av borgensansvar blir tvungen att betala har varit högt allt sedan de första åren på 1990-talet. Beloppet har inte sjunkit sedan studie-stödsreformen trädde i kraft, trots att både studielånens andel av studiestödet och antalet studielån som kan lyftas årligen sjunkit. Borgensansvarsutgifterna uppgick till 142,3 milj. mk (23,9 milj. euro) 1999 och till 144,8 milj. mk (24,4 milj. euro) 2000. På 1980-talet uppgick de lån som borgensmannen måste betala till ca 20 milj. mk (3,4 milj. euro). De studielån som Folkpensionsanstalten skulle indriva uppgick i slutet av 2000 till 907 milj. mk (152,5 milj. euro) och antalet fordringar att indriva var 42 145. Motsvarande tal i slutet av 1994 var 399,7 milj. mk (57,5 milj. euro) och 22 512 fordringar.

De senaste åren har ett allt större antal lån som borgensmannen skall betala gällt marknadsbundna studielån enligt gällande lag om studiestöd (65/1994). Förra årtiondet kunde man ännu anta att ökningen var tillfällig och att den berodde på bankkrisen och det förvärrade sysselsättningsläget under den ekonomiska recessionen. Olika sätt att minska den mängd studielån som borgensmannen skall betala har i flera repriser utretts i samverkan mellan undervisningsministeriet, Folkpensionsanstalten och bankerna. Utredningen av orsakerna till fenomenet har försvårats av att det inte finns detaljerade uppgifter om orsakerna till att ett studielån lämnas oskött och slutligen måste betalas av borgenären. Det kan tänkas att de ungas allmänna inställning till skötseln av penningangelägenheter har förändrats. Kunskaperna om ekonomiska frågor förefaller också ligga på en mycket låg nivå hos många som tar studielån.

1.2. Lagstiftning och praxis

Bestämmelserna om statsborgen för studielån

Enligt 15 § lagen om studiestöd beviljas statsborgen för studiestöd i regel personer som får studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd eller vuxenutbildningsstöd enligt lagen om vuxenutbildningsstöd (1276/2000). Den som är berättigad till barnbidrag och inte bor med föräldrarna och studerar vid en annan läroanstalt än ett gymnasium kan dock få statsborgen för studielån, om han på basis av egna eller föräldrarnas inkomster är berättigad till studiepenning. Likaså har en studerande i åldern 18—19 som inte bor hos sina föräldrar och som studerar vid en annan läroanstalt än en högskola eller ett gymnasium rätt att få statsborgen för studielån även om han på basis av föräldrarnas inkomster inte har rätt till studiepenning. Dessutom är en studerande som på grund av lön i samband med studierna, dagpenning, stipendium avsett att trygga utkomsten eller annat stöd som motsvarar studiepenning inte får studiepenning, berättigad till statsborgen för studielån.

Statsborgen för studielån beviljas inte den som avtjänar frihetsstraff. Statsborgen beviljas inte heller den vars studielån indrivs av Folkpensionsanstalten på grundval av borgensansvar, om inte Folkpensionsanstalten av särskilda skäl beslutar annat.

Betalningsbeteendet hos sökanden undersöks inte när statsborgen för studielån beviljas, inte heller inverkar eventuella anteckningar om betalningsstörningar på beviljandet av borgen. Däremot fäster kreditinstituten uppmärksamhet vid kundernas amorteringsförmåga och ett förseelsefritt betalningsbeteende. Bankernas allmänna praxis är att en studerande med betalningsstörningar inte beviljas studielån. I vissa situationer tillämpar bankerna också undervisningsministeriets anvisningar till bankerna i september 1996. Enligt dessa bör studielån beviljas oberoende

av betalningsstörningar, om störningarna har gällt små belopp, varit enstaka eller en skäligt lång tid har gått sedan dess eller betalningsstörningen har berott på ett borgensansvar eller orsaken är en skuld som följd av företagsverksamhet. Det finns inga uppgifter om hur många studerande som bankerna vägrat studielån på grund av betalningsstörningar.

Bestämmelser om beloppet av statsborgen för studielån finns i 16 § lagen om studiestöd. Beloppet av borgen per stödmånad är enligt lagen 160 euro för den som är yngre än 18 år, 220 euro för den som fyllt 18 år, 310 euro för den som får vuxenstudiepenning eller vuxenutbildningsstöd och 360 euro för den som studerar utomlands. Studiestöd beviljas för hela studietiden. Beslutet om borgen utskrivs för ett år i gången till studeranden för låneansökan.

Bestämmelser om och förfarandet avseende statsborgen för studielån och militärunderstöd

Förfallna räntor på studielån, nedan räntestödslån, enligt den upphävda studiestödslagen (28/1972) kan med stöd av 7 § 3 mom. i nämnda lag utbetalas utan återbetalningsskyldighet på grund av arbetslöshet, mottagande av moderskaps- eller föräldrapenning eller på grund av militär- eller civiltjänstgöring. Förfallna räntor på studielån enligt lagen om studiestöd och lagen om studiestöd för högskolestuderande (111/1992), nedan marknadsbundna lån, kan med stöd av 16 a § lagen om studiestöd betalas utan återbetalningsskyldighet på grund av arbetslöshet samt mottagande av moderskaps- eller föräldrapenning. Statsrådets beslut 1996 om betalning av ränta på studielån med statens medel på grund av arbetslöshet (33/1996), nedan statsrådets beslut, tillämpas både för räntestödslån och marknadsbundna lån på ränteunderstöd som betalas på grund av arbetslöshet.

För den som är arbetslös betalas räntorna på räntestödslån med statens medel, om sökanden under en granskningsperiod av fyra kalendermånader närmast före räntebetalningsmånaden varit arbetslös arbetssökande i minst 60 arbetsdagar, deltagit i sysselsätt-

ningsfrämjande utbildning eller mottagit arbetsmarknadsstöd. För räntestödslån tillämpas 1.11.—28.2. som granskningsperiod för räntor som förfaller till betalning i mars och 1.5.—31.8. för räntor som förfaller till betalning i september. Det krävs dessutom att den sökande har slutfört studierna och avlagt examen. För den som är arbetslös betalas det marknadsbundna studielånets räntor med statens medel, om den sökande under en granskningsperiod av fyra kalendermånader varit arbetslös arbetssökande i minst 60 arbetsdagar, deltagit i sysselsättningsfrämjande utbildning eller mottagit arbetsmarknadsstöd. För marknadsbundna lån är granskningsperioden fyra månader utan avbrott och den avslutas den femtonde i den kalendermånad som föregår den regelbundna betalningsdagen för räntan. För räntor som förfaller till betalning i juni är granskningsperioden således 16.1.—15.5. och för räntor som förfaller till betalning i december 16.7.—15.11. Det krävs dessutom att sökanden har slutfört studierna. När de 60 dagarna räknas, jämställs tiden då sökanden avtjänat värnplikt eller mottagit moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning med arbetslöshet, om han anmält sig som arbetslös arbetssökande genast efter avtjänad värnplikt eller efter perioden med moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. För att ränteunderstöd skall beviljas den som är arbetslös krävs dessutom att sökandens skattepliktiga inkomst inklusive arbetslöshetsskydd under den nämnda granskningsperioden inte överstiger 4 600 mark i månaden i snitt. Inkomstgränsen höjs på grund av antalet barn som den sökande försörjer till högst 5 850 mark.

För den som mottar moderskaps- eller föräldrapenning betalas räntorna på räntestödslån med statens medel, om den sökande under den månad då räntan förfaller till betalning varit berättigad till moderskaps- eller föräldrapenning vilken betalas för minst 24 vardagar. Något av sökandens studielån måste också omfattas av räntestödet under den halvårsperiod för vilken räntan förfaller till betalning. Med andra ord skall den studerande fortfarande studera eller så skall det ha förflutit en så kort tid sedan han avslutade studierna att räntestöd ännu utbetalas för lånet. Räntorna på marknadsbundna lån betalas

på basis av mottagande av moderskaps- eller föräldrapenning, om sökanden under sex månader före den dag då räntan förfaller till betalning mottagit moderskaps- eller föräldrapenning för minst 50 vardagar. Det förutsätts dessutom att sökanden inte fått studiestöd eller vuxenutbildningsstöd under den termin som avslutas med den regelbundna betalningsdagen för räntan och att det före ingången av den månad då räntan skall betalas inte förflutit mer än 12 månader sedan den månad studiepenningen, vuxenstudiepenningen, vuxenutbildningsstödet eller bostadstillägget utbetalades för sista gången.

För en värnpliktig betalas räntorna på räntestodslån med statens medel som ett ränteunderstöd enligt den upphävda lagen om studiestöd, om sökanden fullgör bevarings- eller civiltjänst eller frivillig tjänst under den månad då räntan förfaller till betalning. Räntorna på marknadsbundna lån betalas med statens medel i militärunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993) i stället för i ränteunderstöd, om räntorna förfaller till betalning under tjänstgöringstiden eller under en sådan kalendermånad då låntagarens tjänstgöring upphör. Militärunderstöd betalas dock inte, om räntorna på studielånet läggs till lånekapitalet med stöd av 34 § lagen om studiestöd. Dessutom inverkar alla de faktiska inkomster som står till sökandens förfogande under tjänstgöringstiden på militärunderstödet.

Räntorna på studielån betalas som ett ränteunderstöd på ansökan av låntagaren. Folkpensionsanstalten har med stöd av 16 a § 3 mom. lagen om studiestöd gett noggrannare anvisningar om ansökningsförfarandet, vilka delvis motsvarar bestämmelserna i statsrådets beslut om ansökningsförfarandet för ränteunderstöd som beviljas på grund av arbetslöshet.

Ränteunderstödet kan utbetalas direkt till den bank som beviljat lånet eller på sökandens konto. Då sökanden ansöker om att ränteunderstödet inbetalas på hans konto sänds ansökan till Folkpensionsanstalten senast den 31 maj i fråga om räntestodslånens räntor i mars och senast den 30 november i fråga om räntestodslånens räntor i september. I fråga om räntorna i juni på marknadsbundna lån sänds ansökan till Folkpensionsanstalten se-

nast den 15 augusti och i fråga om räntorna i december senast den 15 februari. Innan sökanden lämnar in sin ansökan skall han betala de förfallna räntorna till banken och till ansökan bifoga meddelandet om direktdebitering eller räntekvittot i original.

Då sökanden ansöker om att ränteunderstödet skall betalas direkt till banken skall ansökan vara framme hos Folkpensionsanstalten senast den 20 mars i fråga om räntestodslånens räntor i mars och senast den 20 september i fråga om räntorna i september. I fråga om räntorna i juni på marknadsbundna lån sänds ansökan till Folkpensionsanstalten senast den 5 juni och i fråga om räntorna i december senast den 5 december. Räntorna kan betalas direkt till den bank som beviljat lånet också inom ramen för ovan beskrivna längre tidsfrister, men i det fallet skall låntagaren själv betala den dröjsmålsränta som banken debiterar. Om låntagaren avtalat med kreditgivaren om att räntorna betalas varje månad, kan endast den sista betalningsposten för en halvårsperiod betalas direkt till banken. De övriga posterna betalas in på sökandens konto.

År 2000 betalades totalt 18,3 milj. mark (3,1 milj. euro) i ränteunderstöd till 21 723 personer. Både antalet mottagare av ränteunderstöd och utgifterna för ränteunderstöd har sjunkit sedan 1996, då totalt 34,9 milj. mark (5,9 milj. euro) beviljades över 31 000 personer i ränteunderstöd. Nästan 80 procent av ränteunderstöden beviljas på grund av arbetslöshet och tre fjärdedelar för marknadsbundna lån. Den andel som ränteunderstöden för räntestodslån utgör av alla ränteunderstöd sjunker stadigt. De sista räntestodslånen beviljades för läsåret 1993—1994.

Bestämmelserna om och förfarandet vid kapitaliseringen av räntorna på studielån

Enligt 34 § lagen om studiestöd är det ett villkor för att statsborgen skall vara i kraft att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer som berättigar till studiestöd till studielånet lägger de räntor som förfaller till betalning under studieåret. Denna s.k. kapitalisering av räntorna betyder att studeranden inte får betala räntorna på studielånet själv då han mottar studiestöd utan banken lägger dem automa-

tiskt till lånekapitalet. Studeranden kan i alla fall då räntorna läggs till lånekapitalet om han vill amortera lånekapitalet med ett belopp som motsvarar räntan. Under de terminer låntagaren inte mottar studiestöd, så betalar han de förfallna räntorna själv.

Bestämmelserna om make och föräldrar i lagen om studiestöd

Lagen om studiestöd innehåller många bestämmelser som gäller studerandens make. Enligt 14 § 1 mom. om bostadstillägg till studiestödet är en studerande som delar bostad med sitt eget eller makens barn eller som bor i en bostad som ägs av maken inte berättigad till bostadstillägg. Enligt 2 mom. jämföras en person som bor med studeranden under äktenskapsliknande förhållanden med make.

I 19 a § bestäms om beaktandet av föräldrarnas inkomster när bostadstillägg beviljas. Enligt denna har studeranden rätt till bostadstillägg till fullt belopp, om makens nettoförvärvsinkomst och nettokapitalinkomst enligt 30 § inkomstskattelagen uppgår till ett belopp på högst 90 000 mark (15 200 euro) per år. I 22 § bestäms om beaktandet av makens inkomster på basis av den senast verkställda beskattningen. Vid beaktandet av inkomsterna när bostadstillägg beviljas jämföras den som studeranden lever med under äktenskapsliknande förhållanden med make.

Till studerandens make hänvisas utom i lagen också i förordningen om studiestöd (260/1994). I 20 § om justering av studiestödet hänvisas till studerandens make, men den som studeranden lever med under äktenskapsliknande förhållanden jämföras med make. I 25 § 2 mom. om studerandens föräldrar hänvisas till maken till studerandens förälder, men avsikten är inte att den som sambor med föräldern under äktenskapsliknande förhållanden jämföras med make.

Om studerandens föräldrar bestäms närmast i 19 § lagen om studiestöd om beaktande av föräldrarnas inkomster när studiestöd beviljas. Enligt paragrafen beaktas föräldrarnas inkomster då det gäller andra studerande än högskolestuderande när studiepenning beviljas, om den studerande inte har fyllt 20 år, samt när bostadstillägg beviljas om den stu-

derande inte har fyllt 18 år. Föräldrarnas inkomster beaktas dock inte, om den studerande är gift eller underhållsskyldig. Studerandens föräldrar har definierats i 25 § 1 mom. förordningen om studiestöd så, att som sökandens föräldrar betraktas han egna föräldrar eller adoptivföräldrar. Om sökanden av studiestöd är under 18 år och han försörjs av sin förälder och dennas nya make i deras gemensamma hem, betraktas också den nya maken som sökandens förälder enligt 2 mom.

1.3. Bedömning av nuläget

Ur borgenärens synvinkel är det sällan ändamålsenligt att bevilja borgen till en person som är benägen att få problem med att sköta lånet. Statsborgen för studielån beviljas dock oberoende av betalningsstörningar. Det är bara kreditgivaren som överväger huruvida betalningsstörningar beaktas och detta kan leda till att olika bankgrupper sinsemellan råkar i en ojämlig situation. Det finns inga forskningsdata om hur undervisningsministeriets anvisningar om bankernas beteende och studerandenas betalningsstörningar efterföljts.

Systemet med ränteunderstöd som utvecklades i början av 1980-talet, och som närmast utvecklades för att minska de studielån som borgenären skall betala, fungerar inte effektivt i det nuvarande läget. Bestämmelserna om ränteunderstöd och villkoren för dem i den upphävda lagen om studiestöd och i lagen om studiestöd är invecklade och oenhetliga. På ränteunderstödet till personer i samma livssituation tillämpas olika bestämmelser beroende på om personen har ett räntestödslån eller ett marknadsbundet studielån. Villkoren för beviljande av ränteunderstöd leder ofta till att en person blir utan ränteunderstöd på ett oändamålsenligt sätt i en situation där betalning av ränteunderstöd kunde förhindra att staten i egenskap av borgenär blir tvungen att betala hela lånet.

Ränteunderstödsvillkoren är problematiska t.ex. om en låntagare som först omfattades av arbetslöshetsskydd sedan blir mottagare av moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapening eller sjukdagpenning. Då kan ränteunderstöd inte betalas, om arbetslöshetstiden

under granskningsperioden är för kort. För en sådan person kan med hänsyn till att han är mottagare av moderskaps-, eller föräldrapenning räntorna på studielånet inte betalas enligt lagen om studiestöd, om en längre tid än 12 månader har förflutit sedan studierna avslutades innan början av räntebetalningsmånaden. Räntor som förfaller till betalning under värnpliktsperioden betalas däremot oberoende av när en värnpliktig inträtt i tjänst.

Perioden under vilken moderskaps-, eller föräldrapenning mottas berättigar till ränteunderstöd bara då studierna nyligen avslutats. Föräldrar som är familjelediga kan dock råka ut för utkomstsvårigheter också senare efter att studierna avslutats. Likaså kan man om man får sjukdagpenning eller stöd för hemvård av barn inte få ränteunderstöd, trots att inkomsterna är t.o.m. mycket små.

Räntorna på marknadsbundna studielån enligt lagen om studiestöd läggs till lånekapitalet med stöd av 34 § bara under de terminer som studeranden får studiestöd. Det är dock vanligt med utkomstsvårigheter strax efter att studierna slutförts och redan den första ränteposten som studeranden skall betala efter att studierna slutförts blir obetald. Om villkoren för att ränteunderstöd skall beviljas inte uppfylls, händer det att staten skall betala hela studielånet redan efter den första obetalda ränteposten.

Eftersom räntorna på ett marknadsbundet studielån kapitaliseras i sin helhet de terminer låntagaren får studiestöd, behöver studielånet inte alls skötas under studietiden. Kapitaliseringen har kunnat leda till att inte alla studerande tillräckligt väl inser att studielånet är en skuld som måste återbetalas efter slutförda studier.

Definitionerna på studerandens make är delvis oenhetliga i lagen om studiestöd och i förordningen om studiestöd. Endast i 14 § lagen om studiestöd jämföras den som studeranden lever med under äktenskapsliknande förhållanden med make. I 19 a § lagen avses dock med studerandens make också dennes sambo, vilket dock inte tydligt framgår av ordalydelsen i bestämmelsen. I 25 § förordningen om studiestöd avses inte med förälderns make också studerandens förälders sambo.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Allmänt

Det primära målet för propositionen är att minska mängden studielån som staten skall betala i egenskap av borgenär. Detta mål kan nås på många olika sätt. Studielånets karaktär av skuld kan framhåvas genom att bestämmelserna om kapitalisering av räntorna på studielån i lagen om studiestöd ändras så, att studeranden redan under studietiden betalar en del av räntorna själv. Utkomstsvårigheterna efter att man blivit färdig kan avhjälpas genom att nämnda bestämmelser ändras så, att räntorna på studielånet kapitaliseras ytterligare en gång efter att studierna slutförts. Ett oskäligt lyftande av studielån kan minskas så att både beviljande av statsborgen till studerande med registrerade betalningsstörningar begränsas och lyftande av lån för hela läsåret i en rat begränsas.

Det faktum att studielån lämnas oskötta beror till stor del på utkomstsvårigheter efter studierna beroende bl.a. på att det är svårt att få arbete, man bildar familj och skaffar sig bostad. Därför kan problem med låneskötsel för dem som redan slutfört studierna inte lösas uteslutande genom åtgärder som rör lånevillkoren. Tillfälliga utkomstsvårigheter efter studierna kan lindras inte bara genom att lånevillkoren utvecklas utan också genom att bestämmelserna om ränteunderstöd förenklas och förenhetligas.

Utvecklingen av statens borgensansvar kan dock påverkas i tämligen ringa grad genom att lagstiftningen utvecklas. Man kan eftersträva en minskning av den mängd studielån som staten som borgenär skall ansvara för, inte bara genom lagstiftningsändringar utan också genom nya rutiner både i bankerna och Folkpensionsanstalten i fråga om studielån, en ökad och förtydligad information om studielån samt attitydfostran när det gäller lån, närmast praktisk ekonomisk fostran.

En del av förslagen är av den arten att deras verkningar inte syns förrän efter en längre tid.

2.2. Betydelsen av betalningsstörningar vid beviljande av statsborgen för studielån

Det föreslås i propositionen att en studerande som har en betalningsstörning som registrerats i ett sådant kreditupplysningsregister som avses i personuppgiftslagen (523/1999) som regel inte skall beviljas statsborgen för studielån fr.o.m. läsåret 2002—2003. Avsikten är att kredituppgifterna alltid skall granskas i samband med den årliga utskriften av borgensbeslutet. Det är ändamålsenligt ur borgenärens synvinkel att den vars tidigare betalningsbeteende förebådar svårigheter med låneskötseln inte alls beviljas borgen. Då kreditgivarna i alla fall fäster uppmärksamhet vid kundernas återbetalningsförmåga och tidigare betalningsstörningar, är det också ur studerandens synvinkel ändamålsenligt att i ett så tidigt skede som möjligt redan vid beviljandet av statsborgen förvägra honom studielån. Det vore ändamålsenligt att lagstifta om inverkan av studerandens betalningsstörning på hans möjlighet att få studielån så, att studerandena oberoende av kreditgivare vore så jämställda som möjligt i fråga om möjligheten att få studielån. Det blir också i fortsättningen möjligt att få statistik om studerande som på grund av betalningsstörningar blivit utan lån.

Enligt förslaget skall statsborgen dock kunna beviljas trots en betalningsstörning, om betalningsstörningen är enstaka, gäller ett litet belopp eller det har gått en skäligt lång tid sedan registreringen eller skulden som föranlett anteckningen har betalats eller det i övrigt finns särskilda skäl att bevilja statsborgen. Om en studerande på det sättet kan visa att han ändrat sitt betalningsbeteende, kan statsborgen med andra ord beviljas.

2.3. Kapitalisering av räntorna på studielån

Det föreslås i propositionen att räntorna på marknadsbundna studielån läggs till lånekapitalet ytterligare en gång efter att studierna slutförts. Räntorna på studielån kapitaliseras således under de terminer för vilka låntagaren får studiestöd samt under en termin närmast efter en sådan termin. Härigenom und-

viks situationer där redan försummelsen att betala räntan sedan studeranden blivit färdig leder till att studielånet skall betalas av borgenären. Likaså om en studerande har avbrutit studierna t.ex. på grund av en långvarig sjukdom, kapitaliseras räntorna på hans studielån ytterligare en gång också under en termin för vilken han inte får studiestöd längre. Om studierna har avbrutits under en ännu längre tid, skall låntagaren kunna få ränteunderstöd om villkoren i övrigt uppfylls.

Det föreslås dessutom att den som har ett marknadsbundet studielån redan under studietiden betalar en del av räntorna själv. Den ränta på studielånet som förfaller till betalning kapitaliseras bara till den del räntan överskrider en procent av lånekapitalet. Resten av räntan betalar låntagaren själv. Om det räntebelopp som låntagaren skall betala är mindre än 15 euro, kapitaliseras dock räntan i sin helhet. Den partiella kapitaliseringen av räntan på studielån förutsätter att kreditinrättningarna inrättar en helt ny typ av kredit.

2.4. De nya bestämmelserna om ränteunderstöd

Det föreslås i propositionen att bestämmelserna om ränteunderstöd i den upphävda lagen om studiestöd och lagen om studiestöd skall förenklas och förenhetligas. Bestämmelserna om ränteunderstöd skall i sin helhet ingå i 16 a och 16 b § lagen om studiestöd, enligt vilka också räntor på lån som beviljats enligt den upphävda lagen om studiestöd betalas. Efter ändringen skall bestämmelserna om ränteunderstöd i den upphävda lagen om studiestöd inte längre tillämpas. En värnplik-tigs studielåneräntor skall alltid betalas i form av militärunderstöd enligt militärunderstödslagen.

Villkoret för att ränteunderstöd beviljas skall bara vara låntagarens låga inkomstnivå och det faktum att låneräntorna inte kapitaliseras med stöd av 34 § lagen om studiestöd. Villkoret för att ränteunderstöd skall beviljas skall inte längre vara att studierna har avslutats, varför ränteunderstöd skall kunna beviljas om studierna har avbrutits för en lång tid t.ex. på grund av sjukdom eller familjeledighet. Likaså förutsätts inte längre att en arbetslös som ansöker om ränteunderstöd skall ha

en arbetslöshetstid av minst 60 arbetsdagar. Då endast en låntagares låga inkomster skall vara villkoret för att han beviljas ränteunderstöd, riktas detta bäst mot de låntagare som på grund av tillfälliga utkomstsvårigheter har studielån som borgenären riskerar att bli tvungen att betala. På motsvarande sätt är inkomsterna för den som ansöker om ränteunderstöd av betydelse i alla situationer. Om t.ex. inkomsterna för den som mottar moderskaps- eller föräldrapenning överskrider inkomstgränserna skall han i motsats till gällande bestämmelser inte ha rätt till ränteunderstöd. Som inkomstgränser föreslås gällande inkomstgränser som tillämpas på arbetslösa personer.

Det föreslås i propositionen att ränteunderstöd skall kunna betalas för ränteposter som förfaller till betalning under högst fem halvårsperioder. Eftersom ett fortsatt betalande av ränteunderstöd för den som har långvariga utkomstproblem kan betyda att problemet bara flyttas fram, är det ändamålsenligt att ett mottagande av ränteunderstöd tidsmässigt begränsas, trots att förslaget i vissa fall kan påskynda slutresultatet att borgenären tvingas betala lånet. Risken för att borgenären blir tvungen att betala lånet i alla fall ökar när utkomstsvårigheterna drar ut på tiden. I dessa fall är det synnerligen sannolikt att staten förr eller senare måste betala studielånen.

2.5. Definition av make och föräldrar

Det föreslås också i propositionen att definitionerna av make i lagen om studiestöd skall förenhetligas. Det föreslås att i paragrafen med definitioner i lagen om studiestöd med makar skall avses äkta makar och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden. I andra delar av lagen skall ordet make konsekvent användas. Om i lagrummet undantagsvis avses endast den äkta maken, skall begreppet äkta make användas. Bestämmelserna motsvarar nuvarande praxis.

Det föreslås dessutom i propositionen att bestämmelserna om hur föräldrarnas inkomster beaktas i förordningen om studiestöd med oförändrat innehåll intas i lagen om studiestöd i det lagrum där det även i övrigt bestäms om hur föräldrarnas inkomster skall

beaktas.

3. Propositionens verkningar

3.1. Statsekonomiska verkningar

Propositionen inverkar på behovet av anslag under momentet 29.70.52. Statsgaranti och räntestöd för studielån i statsbudgeten, sålunda att de föreslagna förändringarna ökar utgifterna för ränteunderstöd och minskar mängden borgensansvarsbelopp.

År 2000 var utgifterna för statsgaranti och räntestöd 199,2 milj. mark (33,5 milj. euro). För 2001 beräknas anslagsbehovet vara 213 milj. mark (35,8 milj. euro), varav andelen borgensansvarsbelopp utgör 185 milj. mark (31,1 milj. euro) och ränteunderstöden utgör 20,4 milj. mark (3,4 milj. euro). Av utgifterna för borgensansvarsbeloppen orsakas 24 milj. mark (4 milj. euro) av betalningsbefrielser som beviljats lån som under tidigare år betalats med statens medel.

De studielån som indrivs och som har betalats med statens medel har ökat från 399,7 milj. mark (67,1 milj. euro) 1994 till 907 milj. mark (152,5 milj. euro) i slutet av 2000. År 2000 betalades 6 275 personers studielån med statens medel.

År 2000 betalades 21 723 personers studielåneräntor, totalt 18,3 milj. mark (3,1 milj. euro), i ränteunderstöd. Antalet mottagare av ränteunderstöd har de senaste åren saktat minskat. Särskilt de låntagare som fått ränteunderstöd på basis av arbetslöshet har minskat.

Om principerna för beviljande av ränteunderstöd breddas så som föreslagits, ökar mottagarna av ränteunderstöd med omkring 9 000 personer per år. Om den genomsnittliga räntan beräknas till sex procent och ett genomsnittslån är 3 952 euro, innebär ökningen 2 miljoner euro på årsnivå. En förlängning av kapitaliseringsperioden för räntan på studielån minskar mottagarna av ränteunderstöd jämfört med nuvarande situation med omkring 3 000 personer per halvår. Minskningen betyder 0,7 milj. euro. Begränsningen av ränteunderstödsgångerna minskar också utgifterna i fortsättningen. Verkningsarna av denna förändring kan dock

ses först fr.o.m. andra hälften av 2004, då minskningen uppskattas till 0,3 milj. euro och under de följande åren till 0,7 milj. euro. I begynnelsekedet blir ökningen av ränteunderstödsutgifterna således omkring 1,3 milj. euro per år och efter övergångsperioden fr.o.m. 2005 omkring 0,6 milj. euro per år. Till exempel förändringarna i sysselsättningsläget inverkar dock på anslagsbehovet.

Avsikten med reformen av ränteunderstödsystemet är att de studielåntagare som är i svåra ekonomiska omständigheter får hjälp, så att de studielån som borgenären måste betala minskar. Omkring en tredjedel av dem som omfattas av den föreslagna utvidgningen av ränteunderstödsystemet kan inte utan reformen sköta sitt lån, utan borgenären blir tvungen att betala lånet. Genom reformen kan man undvika att behöva betala studielån för omkring 2 000—2 500 personer till bankerna. Utgiftsminskningen är ungefär omkring 8,8 milj. euro per år.

Nettominskningen under momentet 29.70.52. Statsgaranti och räntestöd för studielån i statsbudgeten utgör således omkring 7,2 milj. euro. Begränsningen av ränteunderstödsångarna kan tillfälligt öka borgensansvarsutgifterna under några år med början 2005.

Granskningen av kredituppgifter redan i det skede då borgen beviljas kan beräknas inverka på den lånevolym som borgenären måste betala. Effekten blir kännbar i det långa tidsperspektivet och därom kan någon bedömning i penningar inte ges.

En sådan ändring av förfarandet att också de räntor på studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden betalas i form av militärunderstöd minskar fr.o.m. 2002 utgifterna under moment 29.70.52. och ökar utgifterna under moment 33.28.50. Militärunderstöd med de räntor på studielån som förfaller till betalning i september för uppskattningsvis omkring 30 personer, dvs. med omkring 4 400 euro. Momentet är ett förslagsanslag och i budgetpropositionen för 2002 är förslaget 10,9 milj. euro. På grundval av värnplikten betalades ränteunderstöd i enlighet med lagen om studiestöd till 767 personer 1998 och till 133 personer 2000. Efter några år finns det inte längre några låntagare

i tjänst som får räntestöd.

3.2. Verknningar för beslut om studiestöd

I praktiken skall granskningen av en studerandes betalningsstörningar ske via Asiakastieto Oy:s kreditupplysningsregister i samband med varje ansökan om statsborgen för lån. En förbindelse mellan Folkpensionsanstaltens och Asiakastieto Oy:s datasystem upprättas för granskningen av uppgifterna om betalningsstörningar. Granskningen av kredituppgifterna ökar arbetet för de enheter som behandlar studiestöd.

3.3. Verknningar på ekonomin för den som tar studielån

Kapitaliseringen av räntan under den halvårsperiod som följer efter att studiestödet har lyfts hjälper dem som avslutat studierna att klara sig ur en situation där studierna avslutats eller avbrutits och inkomstnivån ännu inte alltid stabiliserats. Avsikten är också att tillförsäkra bankerna och Folkpensionsanstalten tillräckligt med tid för information om att räntebetalningen inleds, så att låntagaren kan bereda sig på denna i tid.

Om studeranden måste betala en del av räntorna på studielånet redan under studietiden, minskar hans disponibla medel, men å andra sidan minskar också det totala lånekapitalet. Eftersom den partiella kapitaliseringen av räntan också betyder att en ny typ av kredit införs, kommer studerandena hösten 2003 att beviljas studielån enligt de nya kapitaliseringsvillkoren med ett nytt skuldebrev. Detta innebär att kostnaderna för studielån som studeranden debiteras för ökar, bl.a. ökar aviseringkostnaderna.

En utveckling och förenkling av ränteunderstödsystemet försätter studielåntagare med små inkomster i en sinsemellan likvärdig situation och de låntagare som råkat i tillfälligt ekonomiskt trångmål kan undvika att borgenären måste betala studielånet.

En låntagare vars inkomstnivå permanent är låg blir på grund av begränsningen av ränteunderstödsångarna tvungen att överväga

huruvida han kan sköta lånet trots sina låga inkomster. Betalningen av räntor med statens medel år efter år är inte motiverad, om låntagaren inte alls förmår amortera på lånet. Om låntagaren och banken härvid inte kan avtala om ett program som ger låntagaren möjlighet att sköta lånet, är det motiverat att lånet betalas med statens medel.

En granskning av kredituppgifterna i samband med beviljande av statsborgen ökar det antal studerande som inte får statsborgen. För närvarande granskas betalningsstörningar först i banken när lån beviljas. Det beräknas att antalet studerande som blir utan studielån förblir ungefär detsamma som tidigare. Avsikten är att förfarandet görs enhetligare, då studiestödsmyndigheterna avgör frågan om huruvida borgen beviljas trots en betalningsstörning. Målet är att ändringen också kommer att påverka mängden betalningsstörningar hos de unga, genom att det blir lättare att tydligare än hittills förklara vilken betydelse en anteckning om betalningsstörning har för deras möjligheter att få studielån. För närvarande har omkring 30 000 personer under 25 år en anteckning om betalningsstörning. Det finns inga uppgifter om antalet studerande som inte beviljats studielån på grund av anteckningen om betalningsstörning. Uppskattningsvis har knappt 1 000 studerande fått studielån trots en sådan anteckning. Om statsborgen i fortsättningen beviljas när betalningsstörningen gäller ett litet belopp, är enstaka eller det har gått en skäligt lång tid sedan registrering eller skulden som föranlett anteckningen har betalats eller det i övrigt finns särskilda skäl att bevilja statsborgen, så får uppskattningsvis en lika stor grupp studerande som bankerna nu har beviljat lån statsborgen trots betalningsstörningen.

4. Beredningen av propositionen

Undervisningsministeriet tillsatte en arbetsgrupp i januari 2001 med uppgift att bereda förslag bl.a. om hur man genom att utveckla lagstiftningen och genom andra åtgärder kan minska mängden borgensansvar för staten. I arbetsgruppen var förutom undervisningsministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsan-

stalten, Finlands Bankförening, Utbildningsstyrelsen samt Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto, som också representerade andra studentorganisationer, representerade.

I maj 2001 lämnade arbetsgruppen i sitt betänkande flera förslag som hänförde sig till en sänkning av statens borgensansvar och som förutsatte ändring av studiestödslagstiftningen. Arbetsgruppen föreslog att villkoren för beviljande av studiestöd förenhetligas och förenklas så att grunden i behovsprövningen endast skall vara sökandens låga inkomstnivå och att ränteunderstöd skall beviljas högst tre gånger i följd. Arbetsgruppen föreslog också att studerandens kredituppgifter granskas vid Folkpensionsanstalten redan i samband med ansökan om statsborgen för studielån och att borgen inte skall beviljas studerande som har en anteckning om betalningsstörning annat än i särskilda fall. Dessutom kom arbetsgruppen med flera förslag i anslutning till villkoren för studielån. Bestämmelserna om kapitalisering av räntorna på studielån i lagen om studiestöd föreslogs bli ändrade så att studeranden redan under studietiden betalar en del av räntan själv och att bara den resterande räntan skall kapitaliseras såsom nu. Räntan på studielån föreslogs bli kapitaliserad ytterligare en gång efter att studierna slutförts. Dessutom föreslogs att bestämmelserna om lyftande av studiestöd i förordningen om studiestöd ändras så att studielånet för ett läsår skall lyftas i delar.

Den fortsatta beredningen av propositionen har gjorts som ett tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. Finlands Bankförening har hörts i samband med beredningen. Avsikten är att ändringen av förordningen om studiestöd bereds så, att studielånet för ett läsår skall lyftas i delar från början av höstterminen 2002.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om studiestöd

2 §. *Studiestödsförmåner.* Paragrafens 2 mom. föreslås bli ändrat så att en hänvisning till studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd (28/1972) tas in i momentet. Betalning av räntan med statsmedel skall enligt förslaget kallas ränteunderstöd, som är den allmänt använda termen i tillämpningspraxis för lagen om studiestöd.

3 §. *Definitioner.* Det föreslås att en ny 6 punkt med definition av make tas in i paragrafen. Med makar skall avses äkta makar och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden. Definitionen motsvarar nuvarande praxis och avsikten med den är närmast att klargöra och förenhetliga de olika definitionerna på make i lagen om studiestöd.

5 §. *Allmänna villkor för beviljande av studielån.* Den finska språkdräkten i 2 mom. föreslås bli ändrad så att "aviopuoliso" ersätts med "puoliso". Begreppet definieras i 3 §.

14 §. *Bostadstillägg.* Den finska språkdräkten i 1 mom. 2 och 3 punkten föreslås bli ändrad så att "aviopuoliso" blir "puoliso". Det gällande 2 mom. slopas, eftersom definitionen på make föreslås ingå i 3 §.

15 §. *Statsborgen för studielån.* Det föreslås ett tillägg i 5 mom. om att statsborgen inte skall beviljas en studerande som har en betalningsstörning som registrerats i ett sådant kreditupplysningsregister som avses i 20 § personuppgiftslagen (523/1999). Statsborgen skall dock kunna beviljas om betalningsstörningen är enstaka, gäller ett litet belopp eller det har gått en skäligt lång tid sedan registreringen eller skulden som föranlett anteckningen har betalats eller det i övrigt finns särskilda skäl att bevilja statsborgen.

Enligt en undersökning om antecknade betalningsstörningar (Pulkkinen Kimmo: Mak-suhäiriömerkintöjä saanee henkilön uudet häiriömerkinnät. Velkakierre 21/1998) påverkar antalet anteckningar om betalningsstörning liksom beloppen på dem och hur nyss de skett benägenheten för en person som har en betalningsstörning att få nya an-

teckningar om betalningsstörningar i sina kredituppgifter. Om en person har flera anteckningar och de sammanlagt uppgår till ett stort belopp samt är av färskt datum, är denna person med 90 procents sannolikhet benägen att inom två år få nya anteckningar om betalningsstörningar. På motsvarande sätt, om t.ex. endast en störning har registrerats och den gäller högst några tusen mark och är tre-fyra år gammal, är risken att få nya anteckningar om störningar 14 procent. På basis av undersökningen kan antas att en studerande som har endast en anteckning om betalningsstörning och den gäller bara några tusen mark och är över tre år gammal, har förändrats sitt betalningsbeteende och risken för att lånet slutligen måste betalas av borgenären samtidigt i väsentlig grad har minskat.

Enligt personuppgiftslagen får i ett kreditupplysningsregister förutom uppgifter om betalningsstörningar på den registrerades begäran registreras uppgift också om att en skuld som föranlett anteckningen om betalningsstörning har betalats. Om studeranden i samband med en störningsanteckning har en sådan anteckning eller studeranden på annat sätt kan visa att skulden redan är betald, kan enligt förslaget statsborgen beviljas trots anteckningen om betalningsstörning. Att skulden har betalats visar att studeranden oaktat anteckningen är motiverad att sköta sin skuld.

Beviljande av statsborgen för studielån till en studerande med betalningsstörning är ett undantag från huvudregeln och förutsätter prövning av varje enskilt fall. Förutom ovan nämnda skäl kan det för att statsborgen skall beviljas även finnas andra särskilda skäl, som kan hänföra sig t.ex. till orsakerna till den skuld som gett upphov till anteckningen om betalningsstörning. Vid prövning av om statsborgen skall beviljas bör dock alltid sannolikheten för att sökanden får problem att sköta lånet vägas. Om risken att staten blir tvungen att betala lånet bedöms vara mycket stor, skall låneborgen inte beviljas trots att den studerande blir utanför en del av studiestödet.

16 a §. *Ränteunderstöd.* Paragrafens namn ändras så att det motsvarar den benämning

som föreslås bli införd i 3 §. Bestämmelserna om att räntor på studielån som beviljats enligt både den upphävda och den gällande lagen om studiestöd betalas av statens medeltas in i samma lagrum.

Ett villkor för att ränteunderstöd skall beviljas är att räntorna på marknadsbundna lån som beviljats med stöd av lagen om studiestöd inte läggs till lånekapitalet med stöd av 34 § lagen om studiestöd. Villkoret motsvarar gällande bestämmelser. Eftersom sökande som beviljats räntestödslån med stöd av den upphävda lagen om studiestöd kommer att beviljas ränteunderstöd också med stöd av lagen om studiestöd, förutsätts för dem som har ett räntestödslån att studiestöd inte har betalats ut under fem månader närmast före den månad då räntan normalt förfaller till betalning. Låntagare som har marknadsbundna studielån respektive räntestödslån är beträffande detta villkor i samma ställning. Då räntorna på ett marknadsbundet lån enligt denna proposition kapitaliseras ytterligare en gång efter att studierna slutförts, kan en låntagare som har ett räntestödslån i stället få ränteunderstöd, om villkoren för att det skall kunna beviljas i övrigt uppfylls. Med den månad då räntorna på marknadsbundna studielån normalt förfaller till betalning avses när det gäller en ränta som skall betalas under det första halvåret juni och när det gäller en ränta som skall betalas under det andra halvåret december. Om den som har ett marknadsbundet studielån har avtalat med banken om någon annan betalningstid, t.ex. att räntan förfaller till betalning månadsvis, kan ränteunderstödet dock enligt nuvarande praxis beviljas bara för varje enskild halvårsperiod för sig. Med de månader så räntorna på räntestödslån normalt förfaller till betalning avses mars och september, från vilka det enligt villkoren i skuldebrevet inte är möjligt att avvika.

Ett villkor för att ränteunderstöd skall beviljas är enligt förslaget också att låntagaren har haft skattepliktig inkomst upp till i genomsnitt högst 775 euro per månad under fyra kalendermånader närmast den månad då räntan normalt förfaller till betalning. Om låntagaren försörjer egna minderåriga barn eller makens minderåriga barn som bor hos låntagaren, är den övre inkomstgränsen dock 895 euro, om antalet barn att försörja är ett,

930 euro om antalet barn är två och 985 euro om barnen är flera. När det gäller inkomstgränserna för ränteunderstöd skall också sådana egna minderåriga barn som låntagaren har och som inte bor hos låntagaren beaktas. Inkomstgränserna skall motsvara inkomstgränserna enligt statsrådets beslut om ränteunderstöd för arbetslösa. Eftersom det är frågan om gränser för inkomster per månad, föreslås att beloppen ändras till euro så, att de avrundas uppåt till närmaste fem hela euro. Perioden då inkomsterna granskas bestäms på samma sätt både för dem som har ett marknadsbundet lån och dem som har ett räntestödslån. För dem med ett marknadsbundet lån ändras granskningsperioden så att den gäller hela månader, mot nuvarande granskningsperiod som börjar den 15 i månaden. I lagens 22 § bestäms vad som avses med skattepliktig inkomst. De skattepliktiga inkomsterna gäller den månad inkomsterna fås på samma sätt som i behovsprövningen enligt studerandens egna inkomster.

En värnpliktigs räntor som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden skall enligt förslaget i stället för i ränteunderstöd betalas i form av militärunderstöd enligt militärunderstödslagen. Räntorna för räntestödslån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd betalas således med avvikelse från vad som nu gäller i form av militärunderstöd.

16 b §. *Ansökan och utbetalning av ränteunderstöd.* Det föreslås att en ny paragraf med bestämmelser om ansökan och utbetalning av ränteunderstöd tas in lagen. Enligt 1 mom. skall ansökningar om ränteunderstöd sändas till Folkpensionsanstalten senast under de två följande kalendermånaderna närmast efter den månad då räntan normalt förfaller till betalning. Tidsfristen för sökande av ränteunderstöd motsvarar den tidsfrist som enligt statsrådets beslut tillämpas på det ränteunderstöd som beviljas arbetslösa.

Folkpensionsanstalten skall alltså kunna lämna närmare anvisningar om ansökningsförfarandet. Dyliga anvisningar skall kunna lämnas t.ex. för de situationer då ränteunderstöd söks så att det skall betalas direkt till banken. Detta förfaringsätt avses fortfarande komma i första hand, men det är inte ändamålsenligt att ta in anvisningar om det i la-

gen. När ränteunderstöd söks så att det skall betalas direkt till den bank som har beviljat lånet, skall ränteunderstödet för undvikande av dröjsmålsränta sökas tidigare än den tidsfrist som bestäms i denna paragraf. Ränteunderstöd skall dock inte kunna vägras, om låntagaren har iakttagit tidsfristen enligt 1 mom.

Enligt 2 mom. skall det till en ansökan om ränteunderstöd bifogas en utredning om den ränta som banken fordrar eller ett verifikat i original över en redan betald ränta samt andra eventuella utredningar som Folkpensionsanstalten fordrar. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om ansökningsförfarandet i statsrådets beslut gällande ränteunderstöd för arbetslösa.

I 3 mom. bestäms närmare om vad som betalas i ränteunderstöd. Enligt momentet betalas i ränteunderstöd den förfallna räntan på ett studielån och aviseringskostnaderna. I ränteunderstöd betalas däremot inte dröjsmålsränta till följd av ett eventuellt dröjsmål med räntebetalningen. Bestämmelsen motsvarar vedertagen tillämpningspraxis.

Utbetalningen av ränteunderstöd föreslås också bli begränsad så att maximalt de räntor som förfaller under fem halvår betalas i ränteunderstöd. Med ett halvår avses perioderna 1.1.—30.6. och 1.7.—31.12. Samma person kan ha studielån enligt både den upphävda lagen om studiestöd och lagen om studiestöd eller studielån som beviljats av flera banker, och då är antalet ränteposter som förfaller till betalning under samma halvår flera. Hur många gånger en låntagare har beviljats ränteunderstöd innan lagen trädde i kraft, skall inte ha någon betydelse när ränteunderstöd beviljas.

19 §. *Beaktande av föräldrarnas inkomster.* För närvarande bestäms i 25 § förordningen om studiestöd om vems inkomster som beaktas när studerandens föräldrar är frånskilda eller på grund av varaktig söndring bor åtskiljs. Bestämmelserna för dessa situationer föreslås med oförändrat innehåll bli intagna i lagen i det lagrum där det även i övrigt bestäms om hur föräldrarnas inkomster skall beaktas.

19 a §. *Beaktande av makens inkomster när bostadstillägg beviljas.* I paragrafens och rubrikens finska språkdräkt föreslås ordet "aviopuoliso" bli ändrat till "puoliso". Begreppet

definieras i 3 §.

22 §. *Skattepliktiga inkomster.* I 1 mom. föreslås inte några innehållsmässiga ändringar. Ordet "aviopuoliso" i 2 mom. ändras i den finska språkdräkten till "puoliso". I paragrafen slopas bestämmelsen om att det genom förordning bestäms närmare vad som avses med förälder. Med stöd av lagrummet föreslås att bestämmelsen i 25 § förordningen om studiestöd tas in i 19 § lagen om studiestöd.

25 a §. *Justering av studiestöd utan ansökan.* Studiestöd beviljas i regel på en enda ansökan för hela studietiden. Om längden på läsåret genom läroanstaltens beslut ändras så att det inverkar på antalet månader som berättigar till stöd, är det ändamålsenligt att beslut om studiestöd för enskilda studerande utan ansökan kan justeras på basis av uppgift från läroanstalten. Därför föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket studiestödet på basis av läroanstaltens anmälan om förändrad längd på läsåret kan justeras utan ansökan.

28 §. *Indrivning av studiestöd i vissa fall.* Hänvisningen i 1 mom. föreslås för tydlighetens skull bli ändrad så att den gäller en förmån som avses i 6 §. För närvarande räknas de förmåner som avses i 6 § upp i momentet och alltid då dessa i 6 § avsedda förmånerna, som hindrar studiestöd ändras måste också ordalydelsen i 28 § revideras.

34 §. *Statsborgens giltighetstid och kapitalisering av räntan.* Det föreslås att rubriken på paragrafen ändras så att också kapitalisering av räntan, vilket är en väsentlig del av lagrummets innehåll, nämns. Bestämmelsen om kapitalisering av räntan i 1 mom. ändras så att räntorna läggs till lånekapitalet inte bara för den termin studiestöd erhålls, utan också för den termin som följer närmast efter en sådan termin. Räntorna på studielån kapitaliseras både under den termin som följer närmast efter att studierna slutförts och en termin utan stöd på grund av att studierna avbrutits eller någon annan omständighet, om studiestöd har betalats ännu för föregående termin. Bestämmelsen ändras också så att en ränta som förfaller till betalning kapitaliseras bara till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet.

Enligt 2 mom. skall studeranden själv betala den del av räntan som enligt 1 mom. inte

läggs till kapitalet. En ränta som förfaller till betalning kapitaliseras dock i sin helhet om den ränta som låntagaren skall betala på betalningsdagen är mindre än 15 euro. Syftet med undantaget är att undvika mycket små faktureringsposter och kostnaderna i samband med dem.

51 § *Ikraftträdande*. Paragrafens 3 mom. 2 punkten ändras så att på studielån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd i stället för lagens 6-8 § tillämpas 6 §, 7 § 1 och 2 mom. och 8 §. På lån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd tillämpas däremot inte längre 7 § 3 och 4 mom., vilka gäller ränteunderstöd, eftersom bestämmelserna om ränteunderstöd i den gällande lagen om studiestöd skall tillämpas på de nämnda lånen.

56 §. *Övergångsbestämmelse om studielån*. Paragrafens hänvisning till den upphävda lagen om studiestöd ändras så att den motsvarar ändringen av 51 § 3 mom.

1.2. Militärunderstödslagen

10 a §. *Räntor på studielån*. Enligt förslaget fogas till paragrafen en hänvisning till räntor på studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd (28/1972), eftersom avsikten är att även de skall kunna betalas som militärunderstöd. Hänvisningen till den upphävda lagen om studiestöd för högskolestuderande (111/1992) kan slopas, eftersom bestämmelserna om ränteunderstöd i lagen om studiestöd med stöd av 51 § 3 mom. 3 punkten lagen om studiestöd skall tillämpas på studielån som beviljats med stöd av lagen i fråga.

2. Ikraftträdande

Lagen om ändring av lagen om studiestöd föreslås träda i kraft den 1 januari 2002, dock så att 15 § skall tillämpas först på de ansökningar om statsborgen för studielån som gäller läsåret 2002—2003. Paragrafen skall inte

tillämpas på sådana ansökningar om statsborgen för studielån på basis av vilka borgen på grund av kort utbildning genom samma beslut beviljas för vår- och höstterminen kalenderåret 2002. Dyliga ansökningar skall således även i fråga om höstterminen 2002 avgöras utan granskning av kredituppgifter.

Lagens 16 a och 16 b § skall i fråga om studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd tillämpas först på de ansökningar om ränteunderstöd som gäller räntor som förfaller till betalning den 30 september 2002 och 7 § 3 och 4 mom. i den upphävda lagen om studiestöd skall ännu tillämpas på ränteunderstödsansökningar gällande räntor som förfaller till betalning den 31 mars. I fråga om studielån enligt den gällande lagen om studiestöd träder ändringen i ränteunderstödsystemet i kraft vid ingången av 2002, och 16 a och 16 b § tillämpas då första gången på ränteunderstödsansökningar som gäller räntor som skall betalas i juni 2002.

En partiell kapitalisering av räntan på studielån förutsätter att en ny typ av kredit inrättas. För att säkra en tillräcklig beredningstid skall lagens 34 § i fråga om partiell kapitalisering av räntor på studielån tillämpas först på studielån som beviljas för läsåret 2003—2004. Paragrafen tillämpas inte retroaktivt på tidigare beviljade studielån. Paragrafen tillämpas redan på sådana studielån för vilka statsborgen beviljas genom samma beslut både för sommarmånaderna 2003 och läsåret 2003—2004. Paragrafen skall inte tillämpas på sådana studielån för vilka statsborgen på basis av att utbildningen är kort beviljas genom samma beslut för vår- och höstterminen kalenderåret 2003.

Lagen om ändring av militärunderstödslagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2002, och den kommer då att tillämpas första gången på ansökningar om ränteunderstöd för sådana räntor på studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd som förfaller till betalning den 30 september 2002.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 2 § 2 mom., 3 § 4 och 5 punkten, den finska språkdräkten i 5 § 2 mom. samt 14 §, 15 § 5 mom., 16 a §, 19 § 2 mom., den finska språkdräkten i 19 a § samt 22 §, 28 § 1 mom., 34 §, 51 § 3 mom. 2 punkten samt 56 §,

av dessa lagrum 2 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1318/1995, 3 § 4 och 5 punkten sådana de lyder i lag 636/1998, 5 § 2 mom. och 14 § sådana de lyder i lag 41/2000, 15 § 5 mom. sådant det lyder i lag 1277/2000, 16 a § sådana de lyder i lag 1318/1995 och i nämnda lag 1277/2000, 19 a § sådana de lyder i lag 734/2001, 22 § sådana de lyder i lagarna 940/1995 och 920/1997 samt i nämnda lag 41/2000 och 28 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1117/1997, samt

fogas till 3 §, sådana de lyder delvis ändrad i den nämnda lagen 636/1998, en ny 6 punkt, till lagen en ny 16 b § och till 25 a §, sådana de lyder i lag 457/1997 och i nämnda lag 41/2000, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

2 §

Studiestödsförmåner

Förfallna räntor på studielån enligt denna lag samt den upphävda lagen om studiestöd (28/1972) kan på de villkor som bestäms i denna lag betalas som ränteunderstöd av statens medel utan återbetalningsskyldighet.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *högskola* de universitet som avses i universitetslagen (645/1997) och de yrkeshögskolor som avses i lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995),

5) *andra läroanstalter* de läroanstalter som ger sådan gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och sådan yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) samt andra läroanstalter under offentlig tillsyn och vissa andra läroanstalter som bestäms genom förordning, samt

6) *makar* äkta makar och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden.

14 §

Bostadstillägg

Studierande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studierande som

1) bor hos sin förälder,
2) delar bostad med sitt eget eller sin makes barn,

3) bor i en bostad som ägs av maken, eller
4) skulle ha rätt till en avgiftsfri plats i elevhem, om det inte finns synnerligen välgående skäl för att den studierande inte kan ta emot platsen.

Utän hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten, kan en studierande dock beviljas bostadstillägg för boendekostnaderna för en sådan bostad som hyrts på grund av studier och som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad.

Den som studerar utomlands beviljas bostadstillägg på samma villkor som den som studerar i Finland. Den som studerar utom-

lands har dock rätt till bostadstillägg utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten.

15 §

Statsborgen för studielån

Statsborgen beviljas inte

- 1) en studerande som avtjänar frihetsstraff,
- 2) en studerande vars studielån drivs in av Folkpensionsanstalten på grundval av borgensansvar, om inte Folkpensionsanstalten av särskilda skäl beslutar annat, inte heller
- 3) en studerande med betalningsstörning som registrerats i ett sådant kreditupplysningsregister som avses i 20 § personuppgiftslagen (523/1999), utom om betalningsstörningen gäller ett enda fall och litet belopp samt en skäligt lång tid har förflutit från registreringen eller skulden som föranlett anteckningen har betalats eller det i övrigt finns särskilda skäl för att bevilja statsborgen.

16 a §

Ränteunderstöd

De förfallna räntorna på studielån som beviljats med stöd av denna lag och den upphävda lagen om studiestöd kan betalas som ränteunderstöd av statens medel, om räntorna på ett studielån enligt denna lag inte läggs till lånekapitalet med stöd av 34 § eller till en låntagare med lån enligt den upphävda lagen om studiestöd inte har betalats studiestöd under de närmaste fem månaderna före den månad då räntan normalt förfaller till betalning.

Ett villkor för att ränteunderstöd skall beviljas är att låntagaren har haft skattepliktig inkomst till ett belopp av i genomsnitt högst 775 euro per månad under fyra månader närmast före den månad då räntan normalt förfaller till betalning. En värnpliktigs räntor på studielån som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden betalas dock inte som ränteunderstöd utan som militärunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993).

Om låntagaren försörjer egna minderåriga barn eller makens minderåriga barn som bor

hos låntagaren, är den övre inkomstgränsen för ränteunderstöd dock

- 1) 895 euro, om antalet barn är ett,
- 2) 930 euro, om antalet barn är två, och
- 3) 985 euro, om antalet barn är tre eller flera.

Med den månad då räntan på ett studielån som anses i denna lag normalt förfaller till betalning avses juni och december. Med den månad räntan på ett studielån enligt den upphävda lagen om studielån normalt förfaller till betalning avses mars och september.

16 b §

Ansökan om och utbetalning av ränteunderstöd

Ansökningar om ränteunderstöd skall sändas till Folkpensionsanstalten senast under de två närmaste kalendermånaderna efter den månad då räntan normalt förfaller till betalning. Folkpensionsanstalten kan meddela närmare anvisningar om ansökningsförfarandet.

Till ansökan skall fogas en utredning över den ränta som banken kräver eller ett verifierkat i original över den ränta som redan har betalats samt andra eventuella utredningar som Folkpensionsanstalten fordrar.

I ränteunderstöd betalas den ränta på studiestöd som förfallit till betalning och aviseringskostnaderna. I ränteunderstöd betalas inte dröjsmålsränta till följd av en försenad räntebetaling. Till samma sökande betalas ränteunderstöd för högst de ränteposter som förfallit till betalning under fem halvår.

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

Föräldrarnas inkomster då det gäller andra studerande än högskolestuderande beaktas när studiepenning beviljas, om den studerande inte har fyllt 20 år, samt när bostadstillägg beviljas, om den studerande inte har fyllt 18 år. Inkomsterna beaktas till utgången av den kalendermånad som föregår den månad under vilken åldersgränsen uppnås. Föräldrarnas inkomster beaktas dock inte, om den stu-

derande är gift eller underhållsskyldig. Om föräldrarna är frånskilda eller på grund av varaktig söndring bor åtskiljs, beaktas bara inkomsterna för den förälder som sökanden bor eller senast har bott hos. Om studeranden inte har fyllt 18 år och försörjs av sin förälder och dennas nya äkta make i deras gemensamma hem, beaktas även den nya äkta makens inkomster.

22 §

Skattepliktiga inkomster

Med en studerandes skattepliktiga inkomst avses när denna lag tillämpas det som i inkomstskattelagen (1535/1992) föreskrivs om skattepliktig kapitalinkomst och förvärvsinkomst. Sådana inkomster som en studerande haft utomlands jämföras med de skattepliktiga inkomster som avses i inkomstskattelagen, om motsvarande inkomst i Finland hade varit skattepliktig.

Föräldrarnas inkomster enligt 11 och 19 § och makens inkomster enligt 19 a § beaktas på basis av den senast verkställda statsbeskattningen från ingången av året närmast efter det år då beskattningen slutfördes. Sådana inkomster som föräldrarna och maken haft utomlands jämföras med de skattepliktiga inkomster som avses i inkomstskattelagen, om motsvarande inkomst i Finland hade varit skattepliktig. Inkomster utomlands beaktas till bruttobelopp för tiden före ansökan om studiestöd. Om föräldrarnas eller makens ekonomiska situation väsentligt förändrats efter skatteåret, kan förändringarna beaktas när stöd beviljas. Genom förordning bestäms vad som avses med väsentlig förändring och hur inkomster utomlands skall redas ut.

25 a §

Justering av studiestödet utan ansökan

Studiestödet kan utan ansökan justeras på basis av en ändring av läsårets längd som läroanstalten anmält.

28 §

Indrivning av studiestöd i vissa fall

Om en studerande har fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg för samma tid för vilken studeranden retroaktivt beviljas någon förmån enligt 6 §, får Folkpensionsanstalten driva in det studiestöd som för denna tid betalats ut utan grund så att det grundlöst utbetalda studiestödet dras av från den förmån som betalas retroaktivt.

34 §

Statsborgens giltighet och kapitalisering av ränta

En statsborgens gäller i högst 30 år från det att den första låneposten lyfts. Ett villkor för att statsborgens skall vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer för vilka låntagaren får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet.

Låntagaren betalar den del av räntan som enligt 1 mom. inte skall fogas till lånekapitalet. Om det räntebelopp som låntagaren skall betala är mindre än 15 euro, läggs dock hela den ränta som förfaller till betalning till lånekapitalet.

51 §

Ikraftträdande

Genom denna lag upphävs

2) lagen den 14 januari 1972 om studiestöd (28/1972) jämte ändringar. Lagens 6 §, 7 § 1 och 2 mom. samt 8 § tillämpas fortfarande på studielån som beviljats med stöd av nämnda lag, samt

56 §

Övergångsbestämmelse om studielån

På studielån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd skall den nämnda upphävda lagens 6 §, 7 § 1 och 2 mom. samt 8 § alltså tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

Lagens 15 § tillämpas först på de ansökningar om statsborgen för studielån som gäller läsåret 2002—2003. Lagens 16 a och

16 b § tillämpas i fråga om studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd på ansökningar om ränteunderstöd gällande räntor som förfaller till betalning först den 30 september 2002. Den upphävda lagens 7 § 3 och 4 mom. tillämpas ännu på ansökningar om ränteunderstöd för räntor som förfaller till betalning den 31 mars 2002. Lagens 34 § tillämpas i fråga om partiell kapitalisering av räntan på studielån först på lån som beviljas för läsåret 2003—2004.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 10 a § militärunderstödslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militärunderstödslagen av den 20 augusti 1993 (781/1993) 10 a §,
sådan den lyder i lag 1266/1995, som följer:

10 a §

Räntorna på studielån

Till den värnpliktige betalas ersättning i form av militärunderstöd för de räntor på studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd (28/1972) och lagen om studiestöd (65/1994) som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden eller under en sådan ka-

lendermånad då låntagarens tjänstgöring upphör, förutsatt att räntorna med stöd av 34 § lagen om studiestöd inte fogas till lånekapitalet.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 5 oktober 2001

Republikens President**TARJA HALONEN**Kulturminister *Suvi Lindén*

1.

Lag**om ändring av lagen om studiestöd**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 januari 1994 om studiestöd (65/1994) 2 § 2 mom., 3 § 4 och 5 punkten, den finska språkdräkten i 5 § 2 mom. samt 14 §, 15 § 5 mom., 16 a §, 19 § 2 mom., den finska språkdräkten i 19 a § samt 22 §, 28 § 1 mom., 34 §, 51 § 3 mom. 2 punkten samt 56 §,

av dessa lagrum 2 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1318/1995, 3 § 4 och 5 punkten sådana de lyder i lag 636/1998, 5 § 2 mom. och 14 § sådana de lyder i lag 41/2000, 15 § 5 mom. sådant det lyder i lag 1277/2000, 16 a § sådana den lyder i lag 1318/1995 och i nämnda lag 1277/2000, 19 a § sådana den lyder i lag 734/2001, 22 § sådana den lyder i lagarna 940/1995 och 920/1997 samt i nämnda lag 41/2000 och 28 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1117/1997, samt

fogas till 3 §, sådana den lyder delvis ändrad i den nämnda lagen 636/1998, en ny 6 punkt, till lagen en ny 16 b § och till 25 a §, sådana den lyder i lag 457/1997 och i nämnda lag 41/2000, ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Studiestödsförmåner

Förfallna räntor på ett studielån enligt denna lag kan på de villkor som stadgas i denna lag betalas med statens medel utan återbetalningsskyldigheten om låntagaren är arbetslös eller får moderskaps- eller föräldrapenning.

Förfallna räntor på studielån enligt denna lag *samt den upphävda lagen om studiestöd (28/1972)* kan på de villkor som *bestäms* i denna lag betalas *som ränteunderstöd* av statens medel utan återbetalningsskyldighet.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *högskola* de universitet som avses i universitetslagen (645/1997) och de yrkeshögskolor som avses i lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995), *samt*

5) *andra läroanstalter* de läroanstalter som ger sådan gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och sådan yrkesutbildning som avses i lagen om yr-

4) *högskola* de universitet som avses i universitetslagen (645/1997) och de yrkeshögskolor som avses i lagen om yrkeshögskolestudier (255/1995),

5) *andra läroanstalter* de läroanstalter som ger sådan gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen (629/1998) och sådan yrkesutbildning som avses i lagen om yr-

Gällande lydelse

kesutbildning (630/1998) samt andra läroanstalter under offentlig tillsyn och vissa andra läroanstalter som bestäms genom förordning.

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

- 1) bor hos sin förälder,
- 2) delar bostad med sitt eget eller sin makes barn,
- 3) bor i en bostad som ägs av maken, eller
- 4) skulle ha rätt till en avgiftsfri plats i elevhem, om det inte finns synnerligen vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot platsen.

Med make jämställs en person som den studerande bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten, kan en studerande dock beviljas bostadstillägg för boendekostnaderna för en sådan bostad som hyrts på grund av studier och som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad.

Den som studerar utomlands beviljas bostadstillägg på samma villkor som den som studerar i Finland. Den som studerar utomlands har dock rätt till bostadstillägg utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten.

Föreslagen lydelse

kesutbildning (630/1998) samt andra läroanstalter under offentlig tillsyn och vissa andra läroanstalter som bestäms genom förordning, *samt*

6) *makar äkta makar och personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden.*

14 §

Bostadstillägg

Studerande som bor i en hyresbostad eller bostadsrättsbostad har rätt till bostadstillägg. Berättigad till bostadstillägg är dock inte en studerande som

- 1) bor hos sin förälder,
- 2) delar bostad med sitt eget eller sin makes barn,
- 3) bor i en bostad som ägs av maken, eller
- 4) skulle ha rätt till en avgiftsfri plats i elevhem, om det inte finns synnerligen vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot platsen.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten, kan en studerande dock beviljas bostadstillägg för boendekostnaderna för en sådan bostad som hyrts på grund av studier och som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad.

Den som studerar utomlands beviljas bostadstillägg på samma villkor som den som studerar i Finland. Den som studerar utomlands har dock rätt till bostadstillägg utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten.

15 §

Statsborgen för studiestöd

Statsborgen beviljas inte den som avtjänar frihetsstraff. Statsborgen beviljas inte heller den vars studielån indrivs av folkpensionsanstalten på grundval av borgensansvar, om

Statsborgen beviljas inte
 1) *en studerande* som avtjänar frihetsstraff,
 2) *en studerande* vars studielån indrivs av

inte folkpensionsanstalten av särskilda skäl beslutar annat.

Folkpensionsanstalten på grundval av borgensansvar, om inte Folkpensionsanstalten av särskilda skäl beslutar annat, *inte heller*

3) *en studerande med betalningsstörning som registrerats i ett sådant kreditupplysningsregister som avses i 20 § personuppgiftslagen (523/1999), utom om betalningsstörningen gäller ett enda fall och litet belopp samt en skäligt lång tid har förflutit från registreringen eller skulden som föranlett anteckningen har betalats eller det i övrigt finns särskilda skäl för att bevilja statsborgen.*

16 a §

Betalning av ränta på studielån med statsmedel

De förfallna räntorna på studielånet för en arbetslös person som har slutfört sina studier betalas med statens medel till bank på de grunder som statsrådet särskilt fastställer.

De förfallna räntorna på studielånet betalas med statens medel också i de fall där låntagaren under de sex månader som föregår den dag då räntan förfaller till betalning har fått moderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) eller en liknande förmån från en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för minst 50 vardagar och låntagaren inte har fått studiestöd eller vuxenutbildningsstöd under terminen i fråga. Ränta betalas dock inte om det före ingången av den månad då räntan förfaller till betalning förflutit mer än 12 månader sedan den månad då låntagaren senast fått studiepenning, vuxenstudiepenning, vuxenutbildningsstöd eller bostadstillägg.

Räntorna betalas med statens medel på ansökan av låntagaren. Folkpensionsan-

16 a §

Ränteunderstöd

De förfallna räntorna på studielån som beviljats med stöd av denna lag och den upphävda lagen om studiestöd kan betalas som ränteunderstöd av statens medel, om räntorna på ett studielån enligt denna lag inte med stöd av 34 § läggs till lånekapitalet eller studiestöd inte har betalats till en låntagare med lån enligt den upphävda lagen om studiestöd under de närmaste fem månaderna före den månad då räntan normalt förfaller till betalning.

Ett villkor för att ränteunderstöd skall beviljas är att låntagaren har haft skattepliktig inkomst till ett belopp av i genomsnitt högst 775 euro per månad under fyra månader närmast före den månad då räntan normalt förfaller till betalning. En värnpliktings räntor på studielån som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden betalas dock inte som ränteunderstöd utan som militärunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993).

Om låntagaren försörjer egna minderåriga barn eller makens minderåriga barn som

Gällande lydelse

stalten utfärdar närmare anvisningar om ansökningsförfarandet.

Föreslagen lydelse

bor hos låntagaren, är den övre inkomstgränsen för ränteunderstöd dock:

- 1) 895 euro om antalet barn är ett,
- 2) 930 euro om antalet barn är två, och
- 3) 985 euro om antalet barn är tre eller flera.

Med den månad då räntan på ett studielån enligt denna lag normalt förfaller till betalning avses juni och december. Med den månad räntan på ett studielån enligt den upphävda lagen om studielån normalt förfaller till betalning avses mars och september.

16 b §

Ansökan om och utbetalning av ränteunderstöd

Ansökningar om ränteunderstöd skall sändas till Folkpensionsanstalten senast under de två närmaste kalendermånaderna efter den månad då räntan normalt förfaller till betalning. Folkpensionsanstalten kan lämna närmare anvisningar om ansökningsförfarandet.

Till ansökan skall fogas en utredning över den ränta som banken kräver eller ett verifikat i original över den ränta som redan har betalats samt andra eventuella utredningar som Folkpensionsanstalten fordrar.

I ränteunderstöd betalas den ränta på studiestöd som förfallit till betalning och aviseringskostnaderna. I ränteunderstöd betalas inte dröjsmålsränta till följd av en försenad räntebetalning. Till samma sökande betalas ränteunderstöd för högst de ränteposter som förfallit till betalning under fem halvår.

19 §

Beaktande av föräldrarnas inkomster

Föräldrarnas inkomster då det gäller andra studerande än högskolestuderande beaktas när studiepenning beviljas, om den studerande inte har fyllt 20 år, samt när bostadstillägg beviljas om den studerande inte har fyllt 18 år. Inkomsterna beaktas till utgång-

Föräldrarnas inkomster då det gäller andra studerande än högskolestuderande beaktas när studiepenning beviljas, om den studerande inte har fyllt 20 år, samt när bostadstillägg beviljas om den studerande inte har fyllt 18 år. Inkomsterna beaktas till utgång-

en av den kalendermånad som föregår den månad under vilken åldersgränsen uppnås. Föräldrarnas inkomster beaktas dock inte, om den studerande är gift eller underhållsskyldig.

en av den kalendermånad som föregår den månad under vilken åldersgränsen uppnås. Föräldrarnas inkomster beaktas dock inte, om den studerande är gift eller underhållsskyldig. *Om föräldrarna är frånskilda eller på grund av varaktig söndring bor åtskiljs, beaktas bara inkomsterna för den förälder som sökanden bor eller senast har bott hos. Om studeranden inte har fyllt 18 år och försörjs av sin förälder och dennas nya äkta make i deras gemensamma hem, beaktas även den nya äkta makens inkomster.*

22 §

Skattepliktiga inkomster

Med en studerandes skattepliktiga inkomst avses vid tillämpningen av denna lag vad inkomstskattelagen (1535/1992) föreskriver om skattepliktig kapitalinkomst och förvärvsinkomst. Sådana inkomster som stödtagaren fått utomlands jämställs med de skattepliktiga inkomster som avses i inkomstskattelagen, om motsvarande inkomst i Finland hade varit skattepliktig.

De i 11 och 19 § nämnda inkomsterna för den sökandes föräldrar och de i 19 a § nämnda inkomsterna för hans eller hennes make beaktas enligt den senast verkställda statsbeskattningen från början av året efter det då beskattningen slutförts. Sådana inkomster som föräldrarna och maken fått utomlands jämställs med de skattepliktiga inkomster som avses i inkomstskattelagen, om motsvarande inkomst i Finland hade varit skattepliktig. Inkomster som fått utomlands beaktas till bruttobelopp för tiden före ansökan om studiestöd. Om föräldrarnas eller makens ekonomiska situation väsentligt förändrats efter skatteåret, kan förändringarna beaktas när stöd beviljas. Genom förordning bestäms vad som avses med väsentlig förändring och hur inkomster som fått utomlands skall utredas.

Vad som i denna lag avses med föräldrar stadgas genom förordning.

22 §

Skattepliktiga inkomster

Med en studerandes skattepliktiga inkomst avses *när denna lag tillämpas* det som i inkomstskattelagen (1535/1992) föreskrivs om skattepliktig kapitalinkomst och förvärvsinkomst. Sådana inkomster som en *studerande* haft utomlands jämställs med de skattepliktiga inkomster som avses i inkomstskattelagen, om motsvarande inkomst i Finland hade varit skattepliktig.

Föräldrarnas inkomster enligt 11 och 19 § och makens inkomster enligt 19 a § beaktas på basis av den senast verkställda statsbeskattningen från ingången av året närmast efter det år då beskattningen slutfördes. Sådana inkomster som föräldrarna och maken haft utomlands jämställs med de skattepliktiga inkomster som avses i inkomstskattelagen, om motsvarande inkomst i Finland hade varit skattepliktig. Inkomster utomlands beaktas till bruttobelopp för tiden före ansökan om studiestöd. Om föräldrarnas eller makens ekonomiska situation väsentligt förändrats efter skatteåret, kan förändringarna beaktas när stöd beviljas. Genom förordning bestäms vad som avses med väsentlig förändring och hur inkomster utomlands skall redas ut.

25 a §

Justering av studiestödet utan ansökan

Studiestödet kan utan ansökan justeras på basis av en ändring av läsårets längd som läroanstalten anmält.

28 §

Indrivning av studiestöd i vissa fall

Om en studerande har fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg för samma tid för vilken han retroaktivt beviljas sådan pension, rehabiliteringspenning, ersättning för inkomstbortfall eller arbetslöshetsdagpenning eller sådant arbetsmarknadsstöd eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning som avses i 6 §, får folkpensionsanstalten uppbära beloppet av det studiestöd som för denna tid betalats utan grund av den förmån som betalas retroaktivt.

28 §

Indrivning av studiestöd i vissa fall

Om en studerande har fått studiepenning, vuxenstudiepenning eller bostadstillägg för samma tid för vilken *studeranden* retroaktivt beviljas *någon förmån enligt 6 §*, får Folkpensionsanstalten *driva in* det studiestöd som för denna tid betalats ut utan grund *så att det grundlöst utbetalda studiestödet dras av från den förmån som betalas retroaktivt.*

34 §

Statsborgens giltighet

En statsborgin gäller i högst 30 år från det att den första låneposten lyftes. Ett villkor för att statsborgin skall vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer som berättigar till studiestöd till studielånet lägger de räntor som förfaller till betalning under studieåret.

34 §

Statsborgens giltighet och kapitalisering av ränta

En statsborgin gäller i högst 30 år från det att den första låneposten lyftes. Ett villkor för att statsborgin skall vara i kraft är att kreditinstitutet halvårsvis under de terminer *för vilka låntagaren får studielån samt under en termin närmast efter en sådan termin till lånekapitalet lägger de räntor som förfaller till betalning under halvåret till den del räntan överstiger en procent av lånekapitalet.*

Låntagaren betalar den del av räntan som enligt 1 mom. inte skall fogas till lånekapitalet. Om det räntebelopp som låntagaren skall betala är mindre än 15 euro, läggs dock hela räntan som förfaller till betalning till lånekapitalet.

51 §

Ikraftträdande

Genom denna lag upphävs

2) lagen den 14 januari 1972 om studiestöd (28/72) jämte ändringar. Lagens 6—8 §§ tillämpas fortfarande på studielån som beviljats med stöd av nämnda lag, samt

2) lagen den 14 januari 1972 om studiestöd (28/1972) jämte ändringar. Lagens 6 §, 7 § 1 och 2 mom. samt 8 § tillämpas fortfarande på studielån som beviljats med stöd av nämnda lag, samt

56 §

Övergångsstadgande om studielån

På studielån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd skall 6—8 §§ i nämnda lag alltjämt tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft.

56 §

Övergångsbestämmelse om studielån

På studielån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd skall den nämnda upphävda lagens 6 §, 7 § 1 och 2 mom. samt 8 § alltjämt tillämpas sådana de lyder när denna lag träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002. Lagens 15 § tillämpas först på de ansökningar om statsborgen för studielån som gäller läsåret 2002—2003. Lagens 16 a och 16 b § tillämpas i fråga om studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd på ansökningar om ränteunderstöd gällande räntor som förfaller till betalning först den 30 september 2002. Den upphävda lagens 7 § 3 och 4 mom. tillämpas ännu på ansökningar om ränteunderstöd gällande räntor som förfaller till betalning den 31 mars 2002. Lagens 34 § tillämpas i fråga om partiell kapitalisering av räntan på studielån först på lån som beviljas för läsåret 2003—2004.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 10 a § militärunderstödslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i militärunderstödslagen av den 20 augusti 1993 (781/1993) 10 a §,
sådan den lyder i lag 1266/1995, som följer:

Gällande lydelse

10 a §

Räntorna på studielån

Till den värnpliktige betalas ersättning i form av militärunderstöd för de räntor i fre-ta om studielån enligt *lagen om studiestöd för högskolestuderande (111/92)* och *lagen om studiestöd (65/94)* som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden eller under en sådan kalendermånad då låntagarens tjänstgöring upphör, förutsatt att räntorna med stöd av 34 § *lagen om studiestöd* inte fogas till lånekapitalet.

Föreslagen lydelse

10 a §

Räntorna på studielån

Till den värnpliktige betalas ersättning i form av militärunderstöd för de räntor på studielån *enligt den upphävda lagen om studiestöd (28/1972)* och *lagen om studiestöd (65/1994)* som förfaller till betalning under tjänstgöringstiden eller under en sådan kalendermånad då låntagarens tjänstgöring upphör, förutsatt att räntorna med stöd av 34 § *lagen om studiestöd* inte fogas till lånekapitalet.

*Denna lag träder i kraft den 1 juni 2002.
Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*
